

Homeosztázis

A szervezet folyadékterei

Homeosztázis

Homeosztázis: a folytonos változások mellett az organizáció állandóságát létrehozó biológiai jelenség.

A belső környezet szabályozott stabilitása. Megengedett minimális és maximális érték közötti ingadozás.

A belső környezet homeosztázisa magában foglalja a sejtek tápanyag és oxigén ellátását, végtermékként keletkező anyagok elszállítását továbbá a testfolyadékok mennyiségének ozmotikus nyomásának, ionösszetételének, pH-jának dinamikus állandóságát.

Szervezet nyílt rendszer.

Vízháztartás szabályozása:

Az egy nap alatt a szervezetbe kerülő folyadék mennyisége azonos kell hogy legyen a szervezetből eltávozó folyadék mennyiségével.

Vízfelvétel:

- a, folyadékfelvétel italok formájában
- b, a szilárd táplálék is tartalmaz vizet
- c, a sejtmetabolikus folyamatok CO_2 -t és H_2O -t termelnek

Vízvesztés:

- a, vizelettel
- b, széklettel
- c, inszenzibilis H_2O vesztes. Pl. légzés
- d, izzadás.
- e, patológias körülmények: vérzés, hányás, hasmenés

Elektrolit háztartás:

A vízhez hasonlóan egyensúly kell, hogy legyen a felvett és a leadott mennyiség között (Na⁺, K⁺, Cl⁻, bikarbonát).

Elektrolit felvétel:

- a, Na⁺ és K⁺ felvétel a megemésztett táplálékból.
- b, Klinikai körülmények között, elektrolit tartalmazó folyadékinfúzió parenterális (i.v., i.p.) alkalmazása.

Elektrolit veszteség:

- a, kiválasztás a vesén keresztül
- b, veszteség a székletben
- c, izzadás
- d, abnormális úton: hányás, hasmenés.

Homeosztázis szabályozása:

A homeosztatikus működés a "normális érték" fenntartása.

Normális érték: egészséges emberek nagyobb csoportjából vett minta számtani átlagértéke.

Normális koncentráció tartomány: 95% valószínűséggel az adott intervallumba esik egy egészséges egyedben mért érték. Egészséges emberekben is csak meghatározott körülmények között.

Dinamikus egyensúly: a környezettel történő állandó anyagcserélődés miatt az anyagok állandó koncentrációi úgy alakulnak ki, hogy bevitelük és keletkezésük összege megegyezik lebomlásuk és kiürítésük összegével.

Viszonylag hosszabb időszakra vonatkozik, percekre a feltételek nem adottak.

Hibajel: a szabályozandó érték eltér a kívánatostól,

Feladata: Kompenzációs reakció megindítása.

Módja: Negatív visszacsatolások

Negatív visszacsatolás kikapcsolása: stressz reakcióknál (vérnyomás, vércukorszint magas, kompenzáció mégsem indul meg, amíg a vészhelyzet el nem múlik)

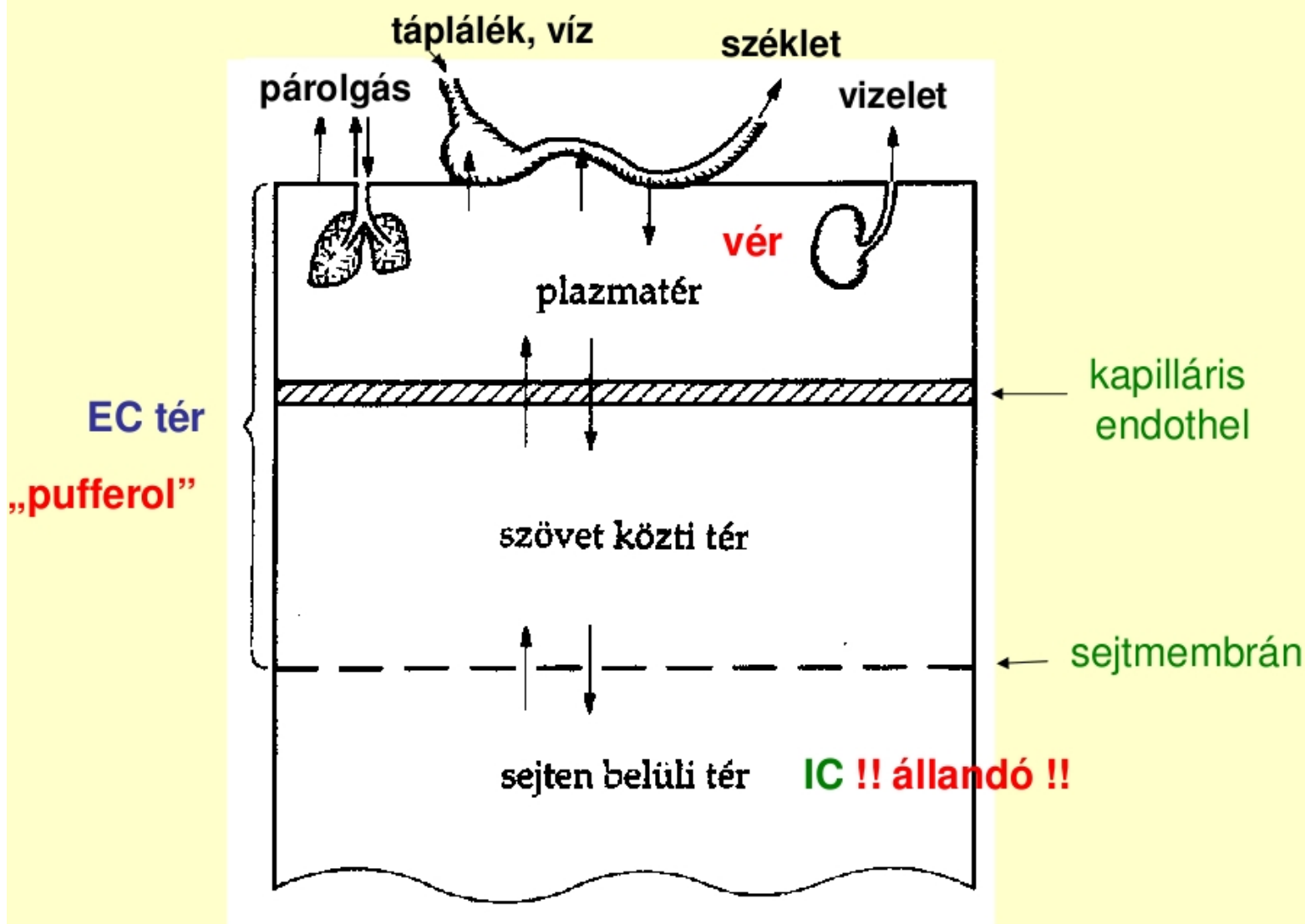
Negatív visszacsatolás hibái:

Külső okok: külső környezet részéről szervezetre nehezedő terhelés nagy (vízhiány sivatagban, fizikai megterhelés melegben) kompenzáló mechanizmusok elégtelenek. Ha nem következnek be

visszafordíthatatlan folyamatok (idegsejtek, szívizom elhalása) a fiziológias állapot az extrém körülmények megszűnése után helyreáll.

Belső okok: veleszületett rendellenességek (1-es típusú cukorbetegség)
effektor szerv elégtelen működése

A szervezet folyadékterei

Szervezet folyadék terei:

1) intracelluláris víztér:

protoplasma 80% víz,

fehérje, szénhidrát, lipoid,

fő kationok: K^+ , Mg^{2+}

legtöbb sejtben alacsony Na^+ koncentráció, és igen alacsony szabad Ca^{2+} koncentráció

Ca^{2+} főleg kötött formában (fehérje komplexek)

fő anionok: szerves (ATP, ADP) és szervetlen foszfátok, (HPO_4^{2-} , $H_2PO_4^-$)
proteinek

Intracelluláris ionkoncentrációk

Kationok

	<i>vvt</i>	<i>vázizom</i>
Na^+	19 mmol/l	12 mmol/l
K^+	136 mmol/l	150 mmol/l
Ca^{2+}	0,001 mmol/l	0,0001 mmol/l
Mg^{2+}	4 mmol/l	22 mmol/l

Anionok

	<i>vvt</i>	<i>vázizom</i>
Cl^-	78 mmol/l	4 mmol/l
HCO_3^-	18 mmol/l	12 mmol/l
$H_2PO_4^- + HPO_4^{2-}$	2 mmol/l	24 mmol/l

2) extracelluláris víztér:

Magas Na^+ , Cl^- és alacsony K^+ koncentráció, intracelluláris térhez képest magas Ca^{2+} koncentráció

3) vérnyirok: (nyílt keringésű állatok) illetve vér és nyirok (zárt keringésű állatok):

Alakos elemek és vérplazma:

Vérplazma összetétele:

Ionösszetétel hasonlít az extracelluláris térhez: magas Na^+ , Cl^- , CO_3^{2-}

alacsony K^+ koncentráció,

magas Ca^{2+} koncentráció.

a felszívódott tápláléknak a szervezetbe való belépési pontja a megtermelt káros anyagcseretermékeknek a szervezetből történő eltávozási pontja

Az extracelluláris folyadékter (vérplazma) összetétele

Kationok

Na⁺ 136-146 mmol/l

K⁺ 3,8-5,2 mmol/l

Ca²⁺ (össz) 2,5 mmol/l

Ca²⁺ (ionizált) 1,15-1,25 mmol/l

Mg²⁺ 0,8-1,2 mmol/l

Szerves összetevők

Glükóz 4-5,5 mmol/l

Urea 2,5-6,3 mmol/l

Fehérjék 60-80 g/l

ebből albumin 30-40 g/l

Bilirubin

Anionok

Cl⁻ 96-106 mmol/l

HCO₃⁻ 24-28 mmol/l

H₂PO₄⁻ + HPO₄²⁻ 1-1,4 mmol/l

Cerebrospinalis folyadék:

Choroid plexus termeli

Nyirok funkcióját is ellátja az agyban

Potenciálisan mérgező anyagok eltávolításának legfontosabb módja

Agy mechanikai protekciója

Összetétel: vérplazmához hasonló: alacsonyabb protein, glükóz, K⁺, Ca²⁺, Mg²⁺ tartalom,
azonos Na⁺,
magasabb Cl⁻.

Szűrlet

Fehérje mentes vérplazma

Összetétele megegyezik a vérplazma összetételével, csak a fehérjék nem jutnak át az érfalon.

Vizelet

Vesecsatornákban módosul a szűrlet összetétele.

Cukor visszaszívása

Fehérjelebontás végtermékeinek kiválasztása

sóháztartás szabályozása

vízháztartás szabályozása

pH szabályozása

Összetétele:

víz

urobilinogén, kreatinin, karbamid

ásványi sók: Na^+ , Cl^-

húgysav.

Klinikai alkalmazások:

$[\text{Na}^+]_p$ közvetlenül kapcsolódik az E.C. ozmolaritáshoz és könnyen mérhető

1. Hipernatrémia (magas plazma Na koncentráció) -> csökkent E.C. és I.C. víztér (sejtsugorodás).
2. Hiponatrémia (alacsony plazma Na koncentráció) -> emelkedett E.C. és I.C. víztér (sejtduzzadás).
3. Hyperglycemia esetén a magas vércukorszint növeli az ozmolaritást és hiponatremiát idéz elő, sejtsugorodással. Ebben az esetben elsősorban a sejtsugorodást kell korrigálni és nem a hiponatremiát.

1. Megnövekedett extracelluláris ozmolaritás (pl. hipernatrémia), sejtsugorodást okoz.

Ha a vízfelvétel nem akadályozott, akkor a hipernatrémia kialakulása megelőzhető lehet. Azonban a hipernatrémia nagyon gyakran kialakul kómában lévő betegeknél, illetve újszülötteknél, ahol a vízfelvétel akadályozott. Valamint

1. Fokozott inszenzibilis vízvesztés.
2. Megnövekedett verejtékezés. Normális körülmények között a verejték kevés nátriumot tartalmaz.
3. Centrális, vagy nephrogén diabetes insipidus. Csökkent ADH szekréció vagy ADH érzéketlenség.

2. Csökkent extracelluláris ozmolaritás (pl. hiponatrémia) azonban a sejtek duzzadását okozza.

1. Fokozott vízivás.
2. Syndrome of Inappropriate ADH Secretion (SIADH).

Túlságosan sok ADH víz visszatartáshoz vezet, ezáltal hiponatrémia, és koncentrált vizelet jön létre.